

ЖОБА

«Жалпы білім беретін мектепте инклюзивті оқыту»

жалпы білім беретін мектептер педагогтерінің,
психологтарының біліктілігін арттыру курсының
БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ДАЙЫНДАҒАН:
«Педагогтер мен психологтар академиясы» ЖШС

МАЗМҰНЫ

1-бөлім.	Жалпы ережелер	3
2-бөлім.	Глоссарий	5
3-бөлім.	Бағдарлама тақырыбы	6
4-бөлім.	Бағдарламаның мақсаттары, міндеттері және күтілетін нәтижелері	7
5-бөлім.	Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны	7
6-бөлім.	Оқу процесін ұйымдастыру	11
7-бөлім.	Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету	11
8-бөлім.	Оқу нәтижелерін бағалау	12
9-бөлім.	Курстан кейінгі қолдау	12
10-бөлім.	Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі	13
1-қосымша	Сауалнама	14
2-қосымша	Қорытынды жұмыстарды бағалау критерийлері	17

1-бөлім. Жалпы ережелер

Педагогтер мен психологтар үшін біліктілікті арттыру курсының оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беруді реттейтін нормативтік-құқықтық актілеріне негізделіп әзірленді. Бағдарлама мұғалімдер мен психологтардың инклюзивті оқыту саласындағы кәсіби құзыреттіліктерін арттыруға, сондай-ақ денсаулығы бойынша мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беру процесіне тиімді енгізуге жағдай жасауға бағытталған.

Курс негіздеріне қатысты құқықтық актілер:

1. **Қазақстан Республикасының Конституциясы.** Бағдарлама Қазақстан Республикасының Конституциясының негізгі принциптеріне сүйенеді, ол барлық азаматтардың, оның ішінде денсаулығы бойынша мүмкіндігі шектеулі балалардың білім алу құқығын кепілдендіреді. Конституция білім беру саласында теңдік пен кемсітушілікке қарсы принципті бекітеді, бұл инклюзивті білім беру ортасын құру қажеттілігін растайды.

2. **Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы (№ 319-ІІІ, 2007 жылғы 27 шілде).** «Білім туралы» Заңы инклюзивті білім беруді жүзеге асырудың негізі болып табылады. Бұл заң шеңберінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қоса алғанда, барлық балаларға білім алуға қолжетімділікті қамтамасыз ету шаралары қарастырылған, бұл мұғалімдер мен психологтар үшін арнайы оқу бағдарламаларын қалыптастыруды талап етеді.

3. **Қазақстан Республикасындағы мүгедектердің құқықтары жөніндегі ұлттық стратегиясы 2005-2015 жылдарға (2005 жыл).** Стратегия мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік интеграциялау, оның ішінде инклюзивті білім беру арқылы жүзеге асыруға бағытталған. Бағдарлама курсы инклюзивті тәжірибелерді енгізу қажеттілігін ескереді, олар мүгедектігі бар балалардың білім беру ұйымдарында әлеуметтік интеграциясын қолдайды.

4. **Қазақстан Республикасының 2023-2029 жылдарға арналған мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамыту тұжырымдамасы, 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен бекітілген.** Тұжырымдама инклюзивті білім беруге ерекше назар аударады. Нысаналы индикаторлар мен күтілетін нәтижелер бөлімінде келесі шаралар қарастырылған:

5. **Мектептер:** 2029 жылға дейін барлық жалпы білім беретін мектептер инклюзивті білім беру үшін жағдай жасауы тиіс, бұл оқу бағдарламаларын және оқу әдістерін ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға бейімдеуді қамтиды. Осылайша, тұжырымдама барлық білім беру деңгейлерінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін тең мүмкіндіктер мен кедергісіз қолжетімділік жағдайларын құруға бағытталған.

6. **Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 26 маусымдағы № 56-VII ЗРК «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңы.** Бұл заң Қазақстанда инклюзивті білім беру жағдайларын жақсартуға бағытталған. Қабылданған өзгерістер денсаулығы бойынша

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

мүмкіндігі шектеулі балаларға тең құқықтарды қамтамасыз етуге, олардың жалпы білім беру ұйымдарында сапалы білім алуына мүмкіндік береді.

7. Қазақстан Республикасының «Денсаулығы бойынша мүмкіндігі шектеулі балаларға әлеуметтік және медико-педагогикалық коррекциялық көмек көрсету туралы» Заңы (2002 жылғы 11 шілде, № 343, 2020 жылғы 11 қаңтардағы өзгерістерімен). Бұл заң ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды әлеуметтік және медико-педагогикалық қолдау мәселелерін реттейді. Заң балалардың жеке қажеттіліктерін ескере отырып, оларды білім беру процесіне интеграциялау үшін жағдай жасауға бағытталған.

8. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 6 «Білім беру ұйымдарында психолого-педагогикалық сүйемелдеу ережелерін бекіту туралы» бұйрығы. Бұл бұйрық білім беру ұйымдарында психолого-педагогикалық сүйемелдеудің талаптары мен процедураларын белгілейді, соның ішінде мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беру саласы бойынша. Маңызды аспектілердің бірі – ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға психолого-педагогикалық қолдау көрсету үшін жағдайлар жасау.

Бағдарламаның өзектілігі.

«Жалпы білім беретін мектепте инклюзивті оқыту» біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламаларын әзірлеу, келісу және бекіту қағидалары» 2022 жылғы 27 тамыздағы № 384 ҚР Оқу-ағарту министрінің бұйрығымен бекітілген құжатының талаптарына сәйкес келеді.

Қазақстанда инклюзивті білім беруді қажет ететін мүмкіндігі шектеулі 160 мыңнан астам бала бар. Олардың тек 23% - ы ғана осындай білім беру процесіне қатысады. Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкес, еліміздің барлық азаматтары мемлекеттік мекемелерде тегін орта білім алуға, сондай-ақ конкурстық негізде жоғары оқу орындарында білім алуға құқылы. Бірақ соңғы уақытқа дейін мүмкіндігі шектеулі балалар қарапайым білім беру мекемелерінде оқи алмады. Олар үйде оқытуға немесе мамандандырылған орталықтарға жіберілді, бұл әлеуметтенудің, балалардың қоғамға бейімделуінің қажетті деңгейін қамтамасыз етпеді. ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев 2021 жылғы 26 маусымда «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңға қол қойды. Мемлекет ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру жүйесі шеңберінде білім алу үшін жағдайлар жасауға міндеттенеді. Мүмкіндігі шектеулі балалар үшін арнайы оқу бағдарламалары әзірленуде. Мектепке дейінгі және орта мектеп ұйымдары заң бойынша оларға қызмет көрсету аумағында тұратын барлық балаларды, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қабылдауы тиіс [6].

Осылайша, Ұлыбританияда мүгедек балалар қарапайым мектептерде оқу құқығын сонау 1976 жылы алған. Арнайы оқу орталықтарында тек ауыр бұзылыстары бар адамдар ғана оқиды. Англияда инклюзивті білім беруді дамыту үшін: мемлекет қаражат бөледі, мамандар дайындайды; ерте жастан

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

бастап орта мектепке дейін ерекше бала психологтар мен педагогтермен бірге жүреді, олар қажетті дағдылар мен қабілеттерді қалыптастырады, ата-аналарға кеңес береді; арнайы оқу бағдарламаларын әзірлейді; мұғалімнен басқа, баланың оқу материалын игеруге көмектесетін, психологиялық және әлеуметтік мәселелерді шешетін көмекшісі бар. Бұл шаралар мүмкіндігі шектеулі балаларға өздерін қоғамның толыққанды қатысушылары ретінде сезінуге, дамуға және айналасындағыларға пайдалы болуға мүмкіндік береді. Инклюзивті білім беруді дамыту - бұл тек мүмкіндігі шектеулі балалар үшін ғана емес, бүкіл білім беру жүйесіне арналған білім беруді дамыту. Бұл барлығына тең құқықта және тең жағдайда білім алуға мүмкіндік береді [6].

Бағдарламада жалпы білім беретін мектепте ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды психологиялық-педагогикалық қолдау және оқу процесін ұйымдастыру бойынша педагогтердің кәсіби құзыреттіліктерін дамытуға бағытталған модульдер ұсынылған.

2-бөлім. Глоссарий

Жеке білім беру бағыты – бұл әр оқушының қызығушылықтарын, қажеттіліктерін, қабілеттері мен ерекшеліктерін ескере отырып әзірленген оқу жоспары.

Жеке білім беру бағдарламасы – бұл мақсатты аудиторияның немесе белгілі бір адамның ерекшеліктерін ескеретін оқытудың ерекше траекториясы.

Инклюзивті мәдениет – инклюзивті білім берудің құндылықтары мен технологияларын құруға және игеруге ықпал ететін, педагогке инклюзивті білім беру жағдайында тиімді жұмыс істеуге, әр баланың дамуының оңтайлы жағдайларын анықтауға мүмкіндік беретін білім, білік, әлеуметтік-тұлғалық және кәсіби құзыреттілік жүйесін біріктіретін интегративті тұлғалық сапа.

инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке-дара мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылар үшін білім алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін процесс;

Инклюзивті тәжірибелер – бұл әртүрлі бейіндегі мамандар жүзеге асыратын, мүгедектігі бар адамдардың әртүрлі санаттарының белгілі бір кеңістігінде болудың қол жетімді, жайлы, ақпараттық және қауіпсіз жағдайларын әзірлеуге бағытталған қызмет.

Ерекше білім беруді қажет ететін адамдар (балалар) – тиісті деңгейде білім алу және қосымша білім алу үшін арнаулы жағдайларға тұрақты немесе уақытша қажеттілік көріп жүрген адамдар (балалар).

Жалпы білім беретін мектеп – мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту бағдарламаларын, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын, арнайы оқу және жеке дамыту бағдарламаларын, сондай-ақ білім алушылар мен тәрбиеленушілерге қосымша білім берудің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымы.

Ерекше білім беру қажеттіліктері – бұл әр оқушының оқуында сәттілікті қамтамасыз ету мақсатында психологиялық-педагогикалық әдістермен жүзеге асырылатын оқу процесінде көмек пен қызметтерге деген

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

қажеттілік.

Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау – білім алу үшін қажетті арнайы жағдайларды анықтау.

Мультитәртіптік команда – бұл бірлескен келісілген принциптер бойынша бір мәселені шешумен біріктірілген мамандар тобы.

Психологиялық-педагогикалық қолдау – білім беру ұйымдарында іске асырылатын жүйелі-ұйымдастырылған қызмет, оның барысында ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау негізінде Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды (балаларды) табысты оқыту және дамыту үшін әлеуметтік-психологиялық және педагогикалық жағдайлар жасалады.

Білім алу үшін арнаулы жағдайлар – арнайы оқу және жеке дамыту бағдарламаларын, оқыту әдістерін, техникалық, оқу және өзге де құралдарды, тыныс-тіршілік ортасын, психологиялық-педагогикалық қолдап отыруды, медициналық, әлеуметтік және өзге де көрсетілетін қызметтерді қамтитын жағдайлар, онсыз мүмкіндігі шектеулі балалардың білім беру бағдарламаларын меңгеруі мүмкін емес.

Арнаулы білім беру ұйымдары тірек-қимыл аппараты, көру және (немесе) есту және (немесе) сөйлеу қабілеті бұзылған, интеллектісі, эмоциялық-сана жағынан ауытқушылығы бар балалардың білім алуы үшін ымдау тілін, Брайль әліпбиін, басқа да баламалы қаріптерді, қарым-қатынас жасау және оқыту әдістерін пайдалана отырып арнаулы жағдайлар жасайды.

Мүмкіндігі шектеулі балаларды арнаулы психологиялық-педагогикалық қолдау – қызметтің қандай да бір түрін орындау қабілеттерін қалпына келтіруге немесе оның орнын толтыруға бағытталған көрсетілетін қызметтер мен іс-шаралар кешені.

Әмбебап дизайн бейімделуді немесе арнайы дизайнды қажет етпестен оларды барлық адамдар үшін мүмкіндігінше пайдалануға жарамды етуге арналған заттардың, параметрлердің, бағдарламалар мен қызметтердің дизайнын білдіреді.

3-бөлім. Бағдарлама тақырыбы

Бұл білім беру бағдарламасының отандық білім беру бағдарламаларының бұрыннан бар аналогтарынан айрықша ерекшеліктері: біріншіден, инклюзивті білім беру қызметін реттейтін нормативтік-құқықтық актілер зерттелді; екіншіден, инклюзияда әмбебап дизайнды қолдану қарастырылды; үшіншіден, инклюзивті сыныпта ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру белгіленді.

Бағдарлама практикалық және жалпы білім беретін мектептердің педагогтері мен психологтары үшін пайдалы болуы мүмкін.

Бағдарламаның жаңашылдық дәрежесі:

- инклюзивті білім беру қызметін реттейтін нормативтік-құқықтық актілерге талдау жүргізілді;
- инклюзивті білім берудегі әмбебап дизайн принциптері ашылды;
- инклюзивті тәжірибеде балаларға арналған жеке білім беру бағыты мен

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

жеке білім беру бағдарламалары белгіленді;

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланы құрдастарымен және ата-аналарымен өзара іс-қимылға қосу бойынша ұсыныстар берілді.

4-бөлім. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның мақсаты – жалпы білім беретін мектепте ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды оқу процесін ұйымдастыру және психологиялық-педагогикалық қолдау бойынша педагогтердің кәсіби құзыреттіліктерін дамыту.

Бағдарламаның міндеттері:

1) инклюзивті білім беру қызметін регламенттейтін нормативтік-құқықтық актілерді талдау;

2) әр түрлі білім алушылардың қажеттіліктерін ескеруге көмектесетін оқытудың әмбебап дизайн принциптерін ашу;

3) инклюзивті білім берудегі педагогтер мен мамандардың өзара іс-қимыл мәселелерін қарастыру;

4) ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытудың арнайы жағдайларын зерделеу.

Оқытудың күтілетін нәтижелері – біліктілікті арттыру курсы аяқтағаннан кейін:

1) инклюзивті білім беру қызметін регламенттейтін нормативтік-құқықтық актілерді біледі, талдай және қолдана алады;

2) оқытуға арналған әмбебап дизайн тұжырымдамасын біледі, архитектурадағы әмбебап дизайн мен оқытуға арналған әмбебап дизайнның мысалдарын келтіре алады;

3) инклюзивті білім берудің негізгі стратегиялары мен қағидаттарын біледі, инклюзивті білім беруде педагогтер мен мамандардың өзара іс-қимылы бойынша алған білімдерін тәжірибеде қолдана алады;

4) инклюзивті білім беру ортасын құрудың ресурстары мен қағидаттарын біледі, ерекше білім беру қажеттіліктері бар бала үшін арнайы жағдайлар кешенін айқындай алады.

5-бөлім. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Тыңдаушыларда белгіленген мақсаттар мен міндеттерге сәйкес келетін кәсіби білімді, іскерлікті және дағдыларды қалыптастыру үшін бағдарламаның мазмұны 4 модульді меңгеруді көздейді:

1-модуль. Инклюзивті білім беруді нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету

Бұл модульде инклюзивті білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттары көрсетілген. Бұл «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, «Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, «Білім беру ұйымдарында психологиялық-педагогикалық қолдап отыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің бұйрығы.

Модуль нормативтік құқықтық актілермен бекітілген нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету мәселелерінде мамандардың құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған.

2-модуль. Білім берудегі әмбебап дизайн

Бұл модуль әртүрлі білім алушылардың қажеттіліктерін ескеруге көмектесетін әмбебап оқыту дизайнының принциптерін ашады. Инклюзивті білім беруде қатысудың көптеген жолдары, көптеген бейнелеу құралдары және көптеген әрекет/айтылу құралдары ұсынылған. Оқыту үшін әмбебап дизайн зерттелді: мақсаттар, негізгі ұғымдар, теориялық шеңбер, іске асыру механизмі. Әмбебап дизайн даралау тәсілі ретінде қарастырылады.

3-модуль. Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау

Бұл модульде инклюзивті білім берудегі педагогтер мен мамандардың өзара әрекеттесу мәселелері қарастырылған. Инклюзивті мектепте топтық жұмыс үлгілері қарастырылды. Инклюзивті тәжірибеде балаларға арналған жеке білім беру маршруты мен жеке білім беру бағдарламалары ұсынылған. Инклюзивті сыныпта ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру және педагог-ассистенттің рөлі белгіленді.

4-модуль. Сыныпта инклюзивті білім беру ортасын құру

Бұл модульде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытудың арнайы шарттарын зерделеу. Инклюзия принципі контекстінде білім беру ортасының ресурстары көрсетілген. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланы құрдастарымен және ата-аналарымен өзара іс-қимылға қосу бойынша ұсыныстар берілді.

№	Сабақтың тақырыбы	Теориялық сабақтар	Өзіндік жұмыс	Барлығы
1	2	3	4	5
1-модуль. Инклюзивті білім беруді нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету				
<i>Оқытудың күтілетін нәтижелері:</i> Нормативтік құқықтық актілермен бекітілген орта білім беру ұйымдарындағы инклюзивті білім беру жүйесіндегі мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттары мен қағидаттарын білу.				
1.1	«Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы (08.01.2021 ж. жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулармен)	1	2	3
1.2	«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2021 жылғы 26 маусымдағы № 56-VII ҚРЗ Қазақстан Республикасының Заңы	1	2	3
1.3	«Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі № 343 Заңы (11.01.2020 ж. жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулармен)	1	2	3
1.4	Мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру, қосымша білім беру ұйымдарында психологиялық-педагогикалық қолдап отыру қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 6 бұйрығы.	1	2	3
Барлығы:		12		
2-модуль. Білім берудегі әмбебап дизайн				
<i>Оқытудың күтілетін нәтижелері:</i> Қолдану инклюзивті білім берудегі көптеген тарту тәсілдері, көптеген бейнелеу құралдары және көптеген әрекет/айтылу құралдары.				
2.1	Әмбебап дизайнның сәулеттен білім алуға дейінгі жолы	2	3	5

2.2	Қатысудың бірнеше жолдары	2	3	5
2.3	Бірнеше бейнелеу құралдары	2	3	5
2.4	Бірнеше әрекет/айтылу құралдары	2	3	5
2.5	Оқытуға арналған әмбебап дизайн және инклюзивті білім беру	2	3	5
Барлығы:		25		
3-модуль. Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау				
<i>Оқытудың күтілетін нәтижелері:</i> Инклюзивті мектепте педагогтер мен мамандар арасында қарым-қатынас орнату мүмкіндігі. Инклюзивті мектептегі командалық жұмыс моделін білу. Инклюзивті тәжірибеде балаларға арналған жеке білім беру бағдары мен жеке білім беру бағдарламаларын қолдану. Инклюзивті сыныпта ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру.				
3.1	Инклюзивті мектепте педагогтер мен мамандардың өзара іс-қимылы	3	3	6
3.2	Инклюзивті мектептегі командалық жұмыс модельдері	3	3	6
3.3	Инклюзивті тәжірибеде балаларға арналған жеке білім беру бағдары мен жеке білім беру бағдарламалары	3	3	6
3.4	Инклюзивті сыныпта ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру. Педагог-ассистенттің рөлі	3	4	7
Барлығы:		25		
4-модуль. Сыныпта инклюзивті білім беру ортасын құру				
<i>Оқытудың күтілетін нәтижелері:</i> Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытудың арнайы шарттарын білу. Инклюзия принципі контекстінде білім беру ортасының ресурстарына иелік ету. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланың құрдастарымен және ата-аналарымен өзара қарым-қатынасын құра білу.				
4.1	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытудың арнаулы жағдайлары	1	2	3
4.2	Инклюзия принципі контекстіндегі білім беру ортасының ресурстары	1	3	4
4.3	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланы құрдастарымен өзара әрекеттесуге қосу	1	3	4

4.4	Ата-аналармен өзара әрекеттесу инклюзивті білім беру ортасын құру ресурсы ретінде	1	2	3
4.5	Қорытынды тестілеу. Жобаны қорғау	0	4	4
Барлығы:		18		
Барлығы		80		

6-бөлім. Оқу процесін ұйымдастыру

Педагогтердің біліктілігін арттыру бағдарламасын әзірлеу үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына және нормативтік-құқықтық актілерге талдау жүргізілді, сауалнама арқылы педагогтердің кәсіби даму қажеттіліктеріне талдау анықталды (*1-қосымша*).

Оқу процесінің күндізгі форматы оқытудың белсенді және интерактивті әдістерін қамтиды: кейс-study, баскет-әдісі (проблемалық еліктеу), практикалық жұмыс, тренинг, жобалық жұмыстың тұсаукесері, рөлдік ойын, бейнефильмдерді талқылау, тестілеу, тыңдаушыны өз бетінше оқыту.

Тыңдаушыларға өткен материалды зерделеу және бекіту үшін курс материалдары ұсынылады. Ересек аудиторияның ерекшелігін ескере отырып, тыңдаушыларға оқу барысында логикалық қорытынды жасауға, мазмұнды өз тәжірибесіне бейімдеуге және практикалық сабақтар мен аудиториядан тыс өзіндік жұмыс жағдайында алған дағдыларын сынақтан өткізуге мүмкіндік беріледі.

Оқыту форматы: күндізгі.

Сағат саны: 80 сағат.

Оқыту тілі: қазақ, орыс.

7-бөлім. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету әдістемелік ұсынымдардың мынадай құрылымын қамтиды:

1) дәріс кешені:

- дәріс тезистері
- иллюстрациялық материал
- әдебиет
- бақылау сұрақтары (кері байланыс).

2) практикалық сабақтар:

- мақсат
- оқыту міндеттері
- тақырыптың негізгі сұрақтары
- түпкілікті нәтижелерге қол жеткізу үшін оқытудың негізгі нысандары/әдістері/технологиялары
- түпкілікті нәтижелерге қол жеткізу деңгейін бағалау үшін бақылау түрлері

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

- әдебиет
- бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т.б.).

3) өзіндік жұмыс:

- мақсат
- тапсырмалар
- орындау/ бағалау нысаны (реферат, презентация, тапсырмалар, тесттер,

Алгоритмдер құрастыру, жобалар жазу).

- СРО орындау критерийлері (тапсырманы орындауға қойылатын талаптар)

- тапсыру мерзімі
- әдебиет
- бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т.б.).

8-бөлім. Оқу нәтижелерін бағалау

Оқыту нәтижелерін бағалау жобаны қорғау, өзіндік жұмыс, тестілеу нысанында жүргізіледі (2-қосымша).

Жобаны қорғау 4-5 тыңдаушыдан тұратын топтық жұмыс түрінде өтеді. Әр топ өз жобасын дайындайды.

Өзіндік жұмыс барысында тыңдаушылар қызметті жоспарлады, ұйымдастыруды және талдауды көздейтін жеке тапсырманы орындайды.

Қорытынды тестілеу біліктілікті арттыру курстары бағдарламасының мазмұны бойынша сұрақтарға жауаптарды қамтиды. Қорытынды тестілеу үшін ең жоғары балл – 100 балл, ең аз – 50 балл.

50 және одан көп балл алған тыңдаушыға сертификат беріледі. Әйтпесе, біліктілікті арттыру курсы тыңдау туралы анықтама беріледі.

Сертификат алмаған тыңдаушылардың мүмкіндігі бар:

- 1) жылына бір реттен артық емес білімді қайта бағалауға;
- 2) тыңдаушылардың келесі ағымымен білімді қайта бағалауға;
- 3) ағымдағы жыл ішінде дәлелді себептермен бір ағыннан екінші ағынға ауыстыруға құқылы;
- 4) растайтын құжаттарды ұсына отырып, дәлелді себеппен үзілген курсты аяқтауға құқылы.

9-бөлім. Курстан кейінгі қолдау

Білім беру бағдарламасы аяқталғаннан кейін тыңдаушыны курстан кейінгі қолдау қолданылады.

Курстан кейінгі қолдау студенттің курстан кейінгі қызметіне үздіксіз мониторинг жүргізу және әдістемелік, консультациялық көмек көрсету арқылы оның кәсіби құзыреттілігін дамытуды қамтамасыз етеді. Біліктілікті арттыру курстарынан өткен басшылар алған кәсіби құзыреттіліктерін жұмыс барысында қолданады.

Курстан кейінгі қызметті қолдау нысандары мыналарды қамтиды: тыңдаушыларға олардың басқару қызметінде әдістемелік, консультациялық

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

көмек көрсету, рефлексивті семинар өткізу, байқауларға қатысу.

Әдістемелік қолдау және педагогтерді барлық өзгерістер туралы уақтылы хабардар ету үшін әртүрлі байланыс құралдары қолданылады: электрондық пошта, әлеуметтік желілерінің мессенджерлері (Facebook, WhatsApp), Google қызметтері (Duo, Hangouts); тыңдаушылардың желілік әдістемелік бірлестігі.

Курстан кейінгі қолдауды ресурстық қамтамасыз ету үшін курстың тақырыбы бойынша электрондық материалдар (әдістемелік құралдар, тірек материалдар, интернет-көздерге сілтемелер) қолданылады.

10-бөлім. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер тізімі:

1. Бараковских, К. Н. Инклюзивная компетентность педагога: исследование состояния практики профессионально педагогической деятельности / К. Н. Бараковских, Н. В. Третьякова. Текст: электронный // СПО. 2021. № 3(307). С. 22-27. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=46242480>;

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 248 қаулысы

3. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы (08.01.2021 ж. жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулармен);

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2021 жылғы 26 маусымдағы № 56-VII ҚРЗ Қазақстан Республикасының Заңы;

5. «Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі № 343 Заңы (11.01.2020 ж. жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулармен);

6. «Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы» Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы № 345 Заңы;

7. Инклюзивное образование в Казахстане: особенности и перспективы развития. Дата обращения: 01.09.2022 <https://www.nur.kz/family/school/1715660-inkluzivnoe-obrazovanie-v-kazahstane-i-za-rubezom/>;

8. «Білім беру ұйымдарында психологиялық-педагогикалық қолдап отыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 6 бұйрығы;

9. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы;

10. «Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 4 бұйрығы;

11. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. рекомендации/ Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. - 118с.

12. Kyriazopoulou M., Weber H. (Eds). Development of a set of indicators – for inclusive education in Europe. Дата обращения: 19.10.2019 <https://www.european-agency.org/sites/default/files/Indicators-EN.pdf>;

13. Jorgensen C., McSheehan M. School-Wide Inclusive Education Best Practice Indicators: Дата обращения 19.10.2019 https://www.education.nh.gov/instruction/special_ed/documents/appendi

Қосымша әдебиеттер тізімі:

1. Инклюзивные практики в сфере образования: от сомнений к успеху : материалы Международной научно-практической конференции (г. Рязань, 1–4 марта 2021 г.) / [сост. И.И. Медведева]. — Казань : Бук, 2021. — 52 с.;

2. Оценка инклюзивного процесса в образовательной организации : методическое пособие / под ред. С.В. Алехиной, Е.В. Самсоновой. – М. : МГППУ, 2021 – 80 с.;

3. «Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және жүргізу, сондай-ақ педагогтің қызметін курстан кейінгі қолдау қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 95 бұйрығы;

4. Пивторак, А. Н. Инклюзивная компетентность как неотъемлемый компонент профессионального становления педагога / А. Н. Пивторак. Текст: электронный // Вестник Московского государственного университета культуры и искусств. 2022. № 2 (106). - С. 112- 120. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/inklyuzivnaya-kompetentnost-kak-neotemlemyy-komponent-professionalnogo-stanovleniya-pedagoga>.

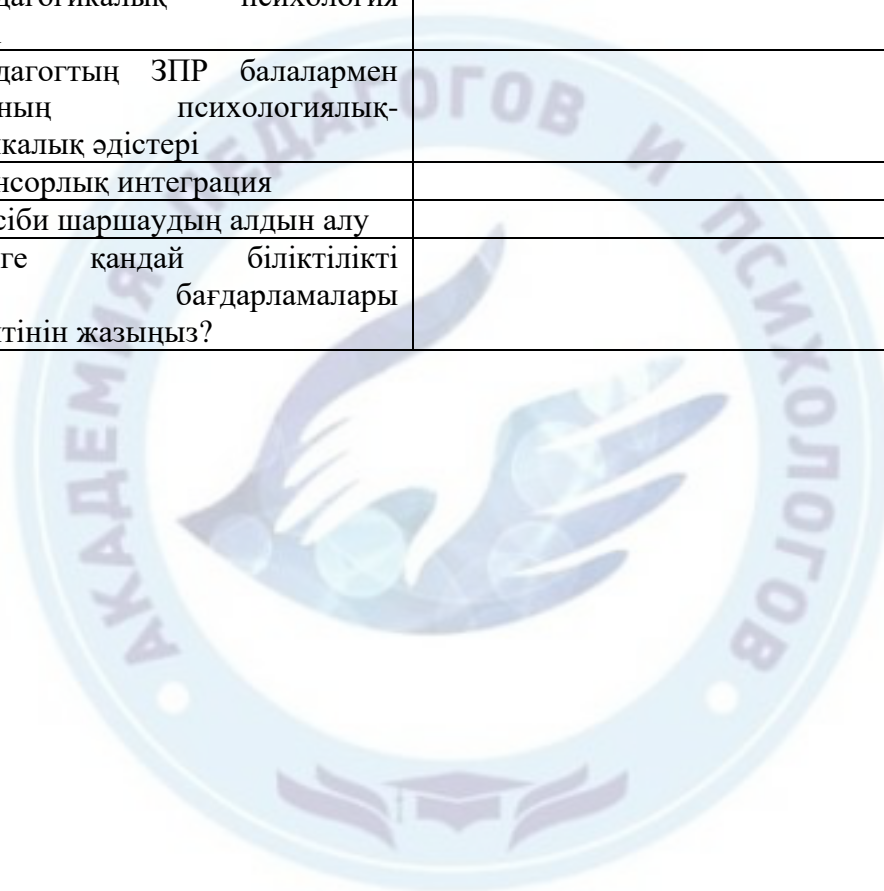
Сауалнама

Білім беру ұйымдарының басқарушы және педагогикалық қызметкерлерінің біліктілігін арттыру және кәсіби қайта даярлау қажеттілігін зерделеу мақсатында Сізге сәйкес қызмет бағытын таңдап сұрақтарға жауап беруіңізді сұраймыз.

Білім беру мекемелерін басқару (басшылар, директорлар, директор орынбасарлары)	
Төмендегі тақырыптардың қайсысын біліктілікті арттыру курсына қосқыңыз келеді:	Жауап (ауызша сипаттама немесе «+» белгісі)
1. Білім берудегі менеджмент	
2. Педагогтің зерттеу қызметі	
3. Білім беру мекемелеріндегі қақтығыстарды анықтау, алдын алу және шешу тәсілдері.	
4. Стресс-менеджменті	
5. Сізге қандай біліктілікті арттыру бағдарламалары жетіспейтінін жазыңыз?	
Біліктілікті арттыру бағыты: Мектепке дейінгі білім беру	
Төмендегі тақырыптардың қайсысын біліктілікті арттыру курсына қосқыңыз келеді:	Жауап (ауызша сипаттама немесе «+» белгісі)
1. Мектепке дейінгі білім беру ұйымында білім беру қызметін ұйымдастыру	
2. Мектепке дейінгі білім беру ұйымы тәрбиешісінің кәсіби құзыреттілігі	
3. Заманауи психологиялық-педагогикалық технологияларды, оқытудың белсенді әдістерін, балалардың танымдық белсенділігінің ойын технологияларын қолдану	
4. Сенсорлық интеграция	
5. Балалармен психологиялық жұмыс	
6. Сізге қандай біліктілікті арттыру бағдарламалары жетіспейтінін жазыңыз?	
Біліктілікті арттыру бағыты: Орта білім беру	
Төмендегі тақырыптардың қайсысын біліктілікті арттыру курсына қосқыңыз келеді:	Жауап (ауызша сипаттама немесе «+» белгісі)
1. Педагогикалық психология негіздері	
2. Инклюзивті білім беру	

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

3. Педагогтің зерттеу және жобалау қызметі	
4. Сенсорлық интеграция	
5. Сыни ойлауды дамыту	
6. Сізге қандай біліктілікті арттыру бағдарламалары жетіспейтінін жазыңыз?	
Біліктілікті арттыру бағыты: Арнайы түзету білімі	
Төмендегі тақырыптардың қайсысын біліктілікті арттыру курсына қосқыңыз келеді:	Жауап (ауызша сипаттама немесе «+» белгісі)
1. Мүгедек балаларға инклюзивті білім беруді ұйымдастыру	
2. Педагогикалық психология негіздері	
3. Педагогтың ЗПР балалармен жұмысының психологиялық-педагогикалық әдістері	
4. Сенсорлық интеграция	
5. Кәсіби шаршаудың алдын алу	
6. Сізге қандай біліктілікті арттыру бағдарламалары жетіспейтінін жазыңыз?	

Қорытынды жұмыстарды бағалау критерийлері

Өзіндік жұмысты бағалау критерийлері:

Курстың даму деңгейін анықтау үшін келесі параметрлер қолданылады:

- 1) оқытылатын модуль бойынша оқу материалының мазмұнын игеру;
- 2) зерттелетін материалды практикалық қолдану;
- 3) ақпаратты талдау және синтездеу;
- 5) қорытынды жасай білу.

Тыңдаушылардың өзіндік жұмысты орындау бойынша білімдерін бағалау балдарды бес балдық жүйеге ауыстыру арқылы жүзеге асырылады:

- 1) «Өте жақсы»: 9-10 балл (85-100%);
- 2) «Жақсы»: 7-8 балл (75-84%);
- 3) «Қанағаттанарлық»: 5-6 балл (50 - 74%).

Жобаны бағалау критерийлері

	Критерийлер	Ұпайлар	Пікірлер орны
1	Жобаның тақырыбын, мақсаттары мен міндеттерін тұжырымдау		
2	Зерттеу мәселесін тұжырымдау		
3	Қойылған проблемалардың, мақсаттар мен міндеттердің жоба тақырыбына сәйкестігі		
4	Жобада инновациялық тәсілдерді қолдану, Жаңалық		
5	Жобаны іске асыру кезеңдерінің құрылымдылығы логика, жүйелілік, толықтық		
6	Жобаны іске асырудың перспективалылығы Нәтижелерді тарату		
	Ұпай саны		

Жобалық жұмыстың тұсаукесерін бағалау үшін келесі критерийлер бөлінеді:

- 0 балл-іске асырылмаған;
- 1 балл – ішінара іске асырылды;
- 2 балл-толық іске асырылды.

Жоба бойынша ең жоғары балл саны-12 балл.

Жұмыс үшін балл сомаларын дәстүрлі бағалау нормаларына аударуды келесі схема бойынша жүзеге асыруды ұсынамыз:

- «5» (өте жақсы) бағасы 11-12 балл сомасына қойылады.
- «4» ұпайы (жақсы) 8-10 баллға сәйкес келеді.
- «3» (қанағаттанарлық) балл 6-7 балл сомасына сәйкес келеді.

«Педагогтер және психологтар академиясы» ЖШС

Тестілеуді бағалау критерийлері

№	Модульдердің атауы	Сағат саны	Сұрақтар саны
1.	1-модуль. Инклюзивті білім беруді нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету	12	6
2.	2-модуль. Білім берудегі әмбебап дизайн	25	12
3.	3-модуль. Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау	25	12
4	4-модуль. Сыныпта инклюзивті білім беру ортасын құру	14	10
5	Қорытынды тестілеу, жобаны қорғау	4	0
	БАРЛЫҒЫ	80	40

Ұпайларды бағалауға аудару шкаласы

бағалау	орындалу шегі %	ұпайлар
5	90%-100%	29-35
4	75-89%	23-28
3	50-74%	15-22
2	50-ден аз %	20 ұпайдан төмен

